

UUTTA KIRJALLISUUTTA

VENÄLÄINEN METSIKKÖEKOLOGIAN KÄSIKIRJA

V. SUKATŠEV ja N. DYLLIS. *Fundamentals of forest biogeocoenology*. Venäjänkielisestä v. 1964 ilmestyneestä alkuteoksesta kääntänyt J. M. MACLENNAN. 672 siv. Oliver and Boyd Ltd.

Vaikka me täällä Suomessa olemmekin käsittääkseni jo tähän maailman aikaan melko hyvin selvillä siitä, mitä Euroopassa ja Pohjois-Amerikassakin tapahtuu mm. metsäntutkimuksen alalla, on Venäjällä harjoitettavan tieteen tuntemus — ensi sijassa yksipuolisesti suuntautuneesta kielitaidostamme johtuen — vain harvojen ja valittujen etuoikeus. Jo yksin tämän vuoksi on aina merkittävä tapaus, kun saamme edes kiertoteitse, englannin tai saksan kautta, tutustua neuvostoliittolaisen metsäntutkimuksen tuloksiin. Äskettäin ilmestynyt englanninkielinen käännös vuonna 1967 kuolleen kuuluisan metsäkasvillisuustutkijan V. SUKATŠEVIN yhdessä asistenttinsa N. DYLLIS'in kanssa toimittamasta metsäekologian oppi- ja käsikirjasta tarjoaa erittäin hyvän ja tiiviin, selvässä muodossa esitetyn läpileikkauksen siitä, mitä itäisessä naapurimaassamme tiedetään metsikköekosysteemejä hallitsevista lainmukaisuuksista ja niissä esiintyvän elämän moninaisuudesta.

Kirjan otsikossa esiintyvä nimitys »biogeokenologia» kaivannee muutaman sanan selvennykseksi. Tulee muistaa, että Neuvostoliitossa »ekologia» käsitetään suppeammin kuin esim. Yhdysvalloissa, merkitsemään vain eliöiden ja niiden ympäristön välisiä vuorovaikutussuhteita, autekologiaa. Senpä vuoksi ei siellä olekaan nimitetty ympäristöstään jossakin olennaisessa suhteessa selvästi erottuvaa luonnon osaa Tansleyn v. 1935 ehdottamalla sanalla »ekosysteemi», vaan tähän tehtävään on valittu pitempi, mutta käytöltään monipuolisempi ja ehkä myös havainnollisempi »biogeokenoosi».

Kirja on kokoomateos, jonka laatimiseen on osallistunut yhteensä 14 kirjoittajaa, edustaen kukin tutkimuksen eri haaroja. Kuitenkin tuntuu toimittajien ote selvänä, ja varmaan saamme kiittää heitä pitkästä ja työteliästä muokausvaiheesta ennen teoksen lopullista ilmestymistä. Aivan samoin kuin biogeokenoosi voidaan jakaa eri alapiireihin, ovat tekijätkin jakaneet kirjan ensi sijassa biologisin perustein. Aivan aluksi esitellään peruskäsitteet ja niiden kehittyminen. Sitten siirrytään kliimaattisiin tekijöihin, »klimatopoppiin», ja näiden osuuteen kokonaisuutta luotaessa. Kasvimaailma, »fytokenoosi», eläinmaailma, »zookenoosi», ja mikrobimaailma, »mikro-biokenoosi», saavat kukin oman perusteellisen esittelynsä. Noin kolmesataa sivua uhrataan yhteensä näille kolmelle »biokenoosin» osalle, kunnes siirrytään epäorganisen maailman toiseen ekologiseen komponenttiin, maahan, eli »edafotopoppiin». Teoksen lopussa on vielä omistettu erittäin mielenkiintoiset käsittelynsä metsikköekosysteemien dynamiikalle, niiden luokittelun perusteille ja kyberneettisten mallien ja ideoiden sovellutusmahdollisuuksille ekosysteemien tutkimuksessa.

Kunnioitusta herättävää on nähdä samojen kansien sisään mahdutettuna koko metsikköekologian moninainen kenttä. Ja kaikki ilmiöt auringon säteilystä aina anaerobisten mikrobien toimintaan käytetään rakentamaan metsikön, biogeokenosiksen, kokonaiskuvaa. Vaikuttavimmillaan ovat tekijät erityisesti esitellessään metsikköekosysteemin kokonaistuotosta ja tähän liittyviä tekijöitä. Syystä kyllä he huomauttavat, että niin tärkeätä kuin esim. metsikön koko biomassan tuotoksen arviointiin pyrkivä asenne onkin, alan tutkimusta ei juuri länsimaissa näe eräitä yksityisiä tutkijoita kuten englantilaista Ovingtonia lukuunottamatta.

Erittäin suuressa määrin on teoksessa myös käytetty apuna länsimaisia tutkimuksia ja oppikirjoja, vaikka pääpaino luonnollisesti onkin venäläisessä julkaisutoiminnassa. Tuntien mm. akateemikko Sukatševin hyvät suhteet Suomeen ihmetyttää, että erästä alan pioneeria, A. K. CAJANDERIA, tuskin mainitaan koko teoksessa, kun taas G. F. MOROZOV saadaan (kuinka oikeutetusti, sitä en kykene sanomaan) koko biogeokenologian perustajaksi ja oppi-isäksi.

Kirjan luonteesta johtuen sillä on suurin arvo biologisten metsätieteiden tutkijoille ja opiskelijoille. Silti on jokaisen, joka on kiinnostunut metsikköekosysteemien biologiasta, syytä tutustua kirjaan. Erityisen arvokkaita ovat näkemykset, joihin on päädytty luonnonoloiltaan Suomea suuresti muistuttavissa Venäjän osissa.

Matti Leikola

